یافته‌های نوین در علوم زیستی
جلد ۷، شماره ۳، صفحات ۳۶۳ الی ۳۷۳ (۱۳۹۹)
انتشارات دانشگاه خوارزمی

Nova Biologica Reperta 7(3): 363-373 (2020)
Print ISSN: 2423-6330/Online ISSN: 2476-7115
https://nbr.khu.ac.ir; Kharazmi University Press; DOI: 10.29252/nbr.7.3.363

لونیسرا جاپونیکا، گیاهی نادیده انگاشته شده در منابع گیاه‌شناسی فارسی و بازنگری یاس‌ها و یاسمن‌های ایران

محمدرضا جوهرچی و یاسمین ناصح

گروه گیاه‌شناسی (هرباریوم)، پژوهشکده علوم گیاهی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

مسئول مکاتبات: محمدرضا جوهرچی، Joharchi@um.ac.ir

چکیده. در ایران عموما گونه *Lonicera japonica* را که پیچ امین‌الدوله ژاپنی است به نام یاس یا گلِ یاس می‌شناسند. درحالی که واژه یاس در گیاه شناسی به سرده‌هایی از تیره زیتونیان اطلاق می‌شود. اما در کتاب‌ها، واژگان و فرهنگ‌های گیاه‌شناسی، معادل فارسی این نام علمی چندان شناخته‌شده نیست و متخصصان علوم‌گیاهی و باغبانی آن را پیچ امین‌الدوله می‌نامند؛ درحالی که نام علمی پیچ امین‌الدوله گونه *L. caprifolium* است. در ادبیات و طب سنتی کهن ایران به ندرت اثری از واژه یاس دیده می‌شود و به‌جای آن واژه‌های یاسمن و یاسمین مصطلح بوده‌اند. به‌طوری که نام سرده *Jasminum* را برگرفته از یاسمن فارسی دانسته‌اند. دراین تحقیق با بررسی منابع قدیم و جدید با توجه به صفات ریخت‌شناسی گیاهی و با استفاده از کلیدهای گیاه‌شناسی، انطباق اسامی صحیح یاس‌ها و یاسمن‌های ایران مشخص شده است. همچنین در این نوشتار حضور سرده *Chrysojasminum* در فلور ایران تایید می‌گردد.

واژه‌های کلیدی. پیچ امین‌الدوله، پیچ امین‌الدوله ژاپنی، یاس ایرانی، یاسمن زرد، یاسمین

Lonicera japonica, a neglected plant in Persian botanical literature with a review on “Yass” and “Yassaman” in Iran

Mohammad Reza Joharchi & Yasamin Nasseh

Department of Botany (Herbarium), Research Center for Plant Sciences, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran

Correspondent author: Mohammad Reza Joharchi, Joharchi@um.ac.ir

Abstract. *Lonicera japonica* is generally known as “Yass” or “Gole Yass” among Iranians, however, this vernacular name is not widely known in Persian botanical textbooks or encyclopedia. Moreover, specialists in plant science and horticulture recognize this plant as “Pich-e Aminoddoleh”, which has been already dedicated to another species, *Lonicera caprifolium* While the terms “Yassaman” and “Yassamin” were such widely used in the classical Persian literature that many scholars believe that the genus Jasminum hasits name derived from the Persian ‘Yassaman’, the word “Yass”, their shortened form, was not frequently used in the classical Persian literature and medicinal texts. Here, we reviewed ancient and new related pieces of literature and matched the correct terms of “Yass” and “Yassaman” with the correct scientific names on the basis of historical data and morphological characters, as well as the available identification keys. In this paper, *Chrysojasminum* is also added as a new genus for the flora of Iran.

Key words. Japanese Honeysuckle, Jasmine, Persian lilac, Sweet Honeysuckle, Yellow Jasmine

Received 22.04.2018/ Revised 23.08.2018/ Accepted 21.07.2020/ Published 21.11.2020

دریافت: ۱۳۹۷/۱۰/۲۳/ اصلاح: ۱۳۹۹/۰۴/۲۳/ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۴/۳۱/ انتشار: ۱۳۹۹/۰۹/۰۱

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.24236330.1399.7.3.7.3]
[DOI: 10.52547/nbr.7.3.363]

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.24236330.1399.7.3.7.3]
[DOI: 10.52547/nbr.7.3.363]

مقدمه

گونهٔ *Lonicera japonica* Thunb. نام علمی درختچه‌ای تقریبا همیشه سبز، پیچنده و بالارونده از تیرهٔ پیچ امین‌الدوله‌ایان (Caprifoliaceae) است که غالبا مردم آن را به نام یاس یا گُلِ یاس می‌شناسند. ولی تقریبا در منابع موجود فارسی واژه یاس را برای آن قایل نشده‌اند. این گیاه که در پای دیوار منازل، نرده‌ها و فضاهای سبز شهری به وفورکاشته می‌شود، بومی شرق آسیا است و از زمان ورود آن به ایران اطلاع مستندی دردست نیست. نام علمی این گیاه در کتاب‌ها، واژگان و فرهنگ‌های گیاه‌شناسی فارسی هم چندان شناخته‌شده نیست. معمولا آن را با گیاه پیچ امین‌الدوله (*Lonicera caprifolium* L.) که از همان سرده است برابر می‌دانند. این حالت در لغت‌نامه‌ها و فرهنگ‌های زبان فارسی هم مشاهده می‌شود. گرچه واژه‌های یاسمن و یاسمین در متون طب سنتی و ادبیات کهن ایران به ویژه در اشعار شاعران به تکرار آمده‌است ولی به جز در منابع و متون معاصر به ندرت اثری از واژه یاس یافت می‌شود. این تحقیق برآن است تا با بررسی منابع معتبر و مستند از دیدگاه گیاه‌شناسی و همچنین مشاهده نمونه‌های گیاهی به روشن شدن مسئله بپردازد.

تاریخچه و ریشه‌یابی واژگان

یاس و سمن هردو مخفف یاسمن و یاسمین هستند و هر چهار واژه مترادف هستند و همه نام گل و گیاهی از سرده *Jasminum* از تیره زیتونیان (Oleaceae) هستند که در انگلیسی Jasmine یا Jessamine و در عربی یاسمین نامیده می‌شود و در تشبیهات و استعارات شاعران ایرانی سمن و یاسمن ذکر شده است. گرچه به هرگل سفید و خوشبوی هم سمن گفته می‌شده است (Grami, 2010). این نام ماخوذ از Yasmin است (Faravashi, 1979). در واژه‌یاب فرهنگ برابرهای پارسی واژگان بیگانه اشاره دارد که یاسم، یاسمون و یاسمین فارسی معرب یاسمن است (Parto, 1998). در کتاب اسامی گیاهان اذعان شده‌است که *Jasminum* لاتینی شده Yasmin فارسی است (Gledhill, 2002). همچنین در کتاب‌های طب سنتی مانند کتاب صیدنه واژه‌های یاسمین، یاسمون و رازقی (Kasani et al., 1973)، کتاب الابنیه عن حقایق‌الادویه واژه‌های یاسم، یاسمن، یاسمین و یاسمون (Bahmanyar, 2010)، کتاب مخزن‌الادویه واژه‌های یاسمین، یاسمون و یاسمین هندی (Shams Ardekani et al., 2017)، کتاب قانون ابن‌سینا واژه‌های یاسمن و یاسمین (Sharafkandi, 2000)، کتاب ذخیره خوارزمشاهی جرجانی واژه یاسمن (Emami et al., 2017)، کتاب تحفه‌المومنین (تحفه حکیم مومن) واژه‌های یاسمین بری و بستانی، یاس سفید، چنبلی یا یاسمین هندی، یاسمین زرد و سفید و ارغوانی آمده‌اند (Rahimi et al., 2007). در فرهنگ فارسی معین واژه‌های یاس، یاسم، سمن، یاسمین، یاسمن‌بری و یاس گلدانی ذکر شده‌اند (Moein, 1992).

مواد و روش‌ها

در این نوشتار کلیه کتاب‌ها، واژگان و فرهنگ‌های گیاه‌شناسی فارسی و طب سنتی معتبر ایران که در آن‌ها به نحوی واژه‌های پیچ امین‌الدوله، یاس، یاسمن و یاسمین چه به صورت ساده و یا مرکب آورده شده‌است، مورد بررسی قرارگرفتند (منابع مندرج در جدول‌های ۱ و ۲). برای تشخیص دقیق سرده‌ها و گونه‌های این گیاهان علاوه بر مشاهده و بررسی نمونه‌های هرباریومی برخی از آرایه‌های در دسترس از کلیدهای شناسایی مندرج در برخی کتاب‌های فلورها نیز استفاده شده است که عبارتند از فلورا ایرانیکا (Murray, 1968; Wendelbo, 1965)، فلور ایران (Azadi, 2005; Khatamsaz, 1995)، فلور پاکستان (Akhter, 1986; Grohmann, 1974)، فلور چین (Yang et al., 2011; Chang et al., 1996)، فلور ترکیه (Chamberlain & Long., 1972; Yaltirik, 1978)، فلور اروپا (do Amaral Franco & do Rocha Afonso, 1972; Blakelock, 1980) و فلور شوروی (Poyarkova, 2000; Vasilev, 1952). همچنین برای درج صحیح و کامل اسامی علمی آرایه‌ها و مولفین آن‌ها از تارنماهای معتبر علمی استفاده شد (IPNI, 2018; The Plant List, 2018; WCSP, 2018).

نتایج و بحث

به طور کلی در کتاب‌های گیاه‌شناسی و علوم باغبانی و همچنین واژگان و فرهنگ‌های گیاهی فارسی به‌صورت ساده یا مرکب واژه‌های یاس، یاسمن و یاسمین به گونه‌هایی از سرده‌های *Jasminum* L. *Syringa* L. و *Forsythia* Vahl از تیره زیتونیان (Oleaceae) اطلاق شده‌است. در همین منابع در تیره پیچ امین الدوله‌ایان (Caprifoliaceae) از گیاه *Lonicera caprifolium* به نام پیچ امین‌الدوله یاد شده است. اما در قریب به اتفاق منابع یادشده از *Lonicera japonica* که پیچ امین‌الدوله ژاپنی است نامی برده نشده است و هم اکنون بسیاری آن را پیچ امین‌الدوله می‌نامند. در صورتی‌که دو گیاه اخیر به لحاظ گیاه‌شناسی با هم متفاوتند و آرایه‌های جداگانه‌ای هستند. همان‌گونه‌که در جدول ۱ آمده‌است در برخی منابع *L. japonica* با اسامی مختلفی آورده شده‌است ولی در دیگر منابع هیچ اثری از نام علمی این گیاه مشاهده نمی‌شود. برای روشن شدن این ابهام و اثبات تمایز و تفکیک این دو گونه، صفات ممیزه و مقایسه‌ای ریخت‌شناسی آن‌ها در جدول ۳ آورده شده‌است. همچنین تصاویری از نمونه‌های هرباریومی این دو گیاه نشان داده شده‌است (شکل‌های ۱ و۲).

جدول ۱- نام‌های فارسی دو گونه *Lonicera* در منابع گیاه‌شناسی ایران.

Table 1. Persian names of two *Lonicera* species in Iranian botanical literature.

References	*Lonicera caprifolium*	*Lonicera japonica*
Zahedi, 1959	پیچ امین الدوله	_
Parsa, 1960	پیچ امین الدوله	_
Gol-e Golab, 1961	پیچ امین الدوله	–
Zargari, 1962	پیچ امین الدوله	_
Sabeti, 1976	پیچ امین الدوله	_
Zargari, 1991	پیچ امین الدوله	_
Moein, 1992	پیچ امین الدوله	_
Ghahreman, 1994	پیچ امین الدوله	_
Mirheydar, 1994	پیچ امین الدوله	پیچ امین الدوله ژاپنی
Karimi, 1995	پیچ امین الدوله	_
Khatamsaz, 1995	پیچ امین الدوله	_
Mozaffarian, 2000	پیچ امین الدوله	_
Karimi, 2002	پیچ امین الدوله	_
Mozaffarian, 2003	پیچ امین الدوله	_
Soltani, 2004	پیچ امین الدوله	یاسمین عسل
Mozaffarian, 2005	پیچ امین الدوله	_
Karimi, 2005	پیچ امین الدوله	_
Karimi, 2006	پیچ امین الدوله	شونگ ژاپنی، پلاخور ژاپنی (پیچ امین الدوله)
Karimi, 2009	پیچ امین الدوله	پیچ امین الدوله ژاپنی- پلاخورژاپنی
Soltani, 2012a,b	صریمه الجدی	پلاخورژاپنی
Mozaffarian, 2015	پیچ امین الدوله	_

جدول ۲- نام‌های فارسی یاس‌ها و یاسمن‌ها در منابع گیاه‌شناسی ایران

Table 2. Persian names of Yass and Yassaman in Iranian botanical literatures

References	*Jasminum grandiflorum*	*Jasminum officinale*	*Jasminum sambac*	*Syringa persica*	*Syringa vulgaris*
Parsa, 1946	–	یاسمن	–	یاس	
Zahedi, 1959	–	یاسمن سفید، یاسمین	رازقی، فل	–	لیلچ
Parsa, 1960	–	یاسمن سفید، یاسمین، یاسمن، یاس سفید، رازقی	–	–	یاس بنفش، یاسمین
Zargari, 1962	چمبلی	یاسمن، یاسمن سفید، یاس سفید	–	–	یاس بنفش
Sabeti, 1976	یاسمن چمپا، یاس چمپا	یاسمن سفید	رازقی، یاس رازقی	یاس ایرانی، یاس شیروانی	یاس، یاس خوشه ای
Zargari, 1992	یاسمن چمپا، یاس چمپا	یاسمن سفید، یاسمین	رازقی	یاس ایرانی	یاس بنفش، یاس خوشه ای، یاس
Moein, 1992a,b	–	یاسمن سفید، یاس گلدانی پیچ	رازقی، سمن	یاس ایرانی، یاس شیروانی، یاس کبود	یاس خوشه ای، یاس بنفش، یاس، یاس رسمی
Mirheydar, 1994a,b	یاسمن چمپا، یاس چمپا، چمبلی	یاسمن سفید،یاسمن، یاس گلدانی، یاسمین بستانی، گل هاشم	رازقی، سمن	یاس ایرانی، یاس کبود،یاس شیروانی	یاس بنفش، یاس خوشه ای، یاس ، یاس رسمی
Ghahreman, 1994	–	یاسمن، یاسمن سفید	یاس رازقی	–	–
Karimi, 1995	یاسمن چمپا، یاس چمپا، یاسمن سفید	یاسمن سفید	رازقی	یاس خوشه ای، یاس کبود	یاس بنفش، یاس شیروانی
Mozaffarin, 2000	یاسمن چمپا، یاس چمپا	یاسمن سفید، یاس سفید، یاسمن جنگلی	رازقی، یاس رازقی	یاس بنفش ایرانی	یاس بنفش
Mozaffarin, 2003	یاسمن چمپا، یاس چمپا	یاسمن سفید، یاس سفید، یاسمن جنگلی	یاس رازقی، رازقی	یاس بنفش ایرانی	یاس بنفش
Khalighi, 2003	–	یاس سفید، یاس معمولی	یاس رازقی		یاس بنفش، یاس خوشه ای
Azadi, 2005	–	یاسمن سفید	یاس رازقی	یاس بنفش ایرانی	یاس بنفش
Soltani, 2004	یاسمین چمپا، یاس چمپا، یاسمین هندی، یاسمین بستانی، چنبلی	یاسمن، یاسمن سفید، یاسمین ،یاسمین سفید،یاسم، یاسمون، یاس، یاس سفید، یاس جنگلی، یاس گلدانی	رازقی، فل، سمن	–	–
Soltani, 2005	یاسمین هندی	یاسمن سفید	رازقی، فل	–	–
Mozaffarin, 2005	یاسمن چمپا، یاس چمپا	یاسمن سفید، یاس سفید، یاسمن جنگلی	یاس رازقی، رازقی	یاس بنفش ایرانی	یاس بنفش
Karimi, 2009	یاس چمپا، چمپا، یاسمن چمپا، یاسمن سفید، چمبلی	یاس سفید، یاس جنگلی، یاس مازندران، یاس گلدانی پیچ، زنبق سفید، سوسن سفید، یاسمین.	رازقی، گل رازقی، یاس رازقی، فل، راشقی، یاس سفید، زنبق سفید، سوسن سفید	–	–
Ghahreman & Okhovvat, 2010	یاسمین	یاسمین	فل	یاس بنفش	نیلج
Mozaffarian, 2015	یاسمن چمپا، یاس چمپا	یاسمن سفید، یاس سفید، یاسمن جنگلی	یاس رازقی، رازقی	یاس بنفش ایرانی	یاس بنفش

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.24236330.1399.7.3.7.3]
[DOI: 10.52547/nbr.7.3.363]

جدول ۳- مقایسه صفات ممیزه ریخت شناسی دو گونه *Lonicera*

Table 3. Comparison of morphological traits of two species of *Lonicera.*

گونه / اندام	*Lonicera caprifolium*	*Lonicera japonica*
برگ	ریزا، با دمبرگ کوتاه یا بدون دمبرگ تا چسبیده به‌هم و ساقه محصور در شاخه‌های منتهی به گل، کم‌کرک تا بدون‌کرک	پایا تا نیمه‌پایا، دمبرگ‌دار، کرکدار یا کم‌کرک تا بی‌کرک شونده، برگ‌ها هرگز چسبیده به ساقه نیستند.
جفت برگه ها	کاملاً بهم پیوسته و بشقابی‌شونده	کاملاً جدا از هم
گل‌آذین	انتهایی یا چرخه‌ای	جفت محوری (گرزن، محوری)
گل‌ها	سفید، گاهی زرد مایل به ارغوانی یا صورتی	سفید، سپس زردشونده، لوله جام گل در بیرون گاهی با ته‌رنگ ارغوانی
میوه (سته)	قرمز تا قرمز- نارنجی	سیاه

شکل ۱- پیچ امین الدوله ژاپنی.

Fig. 1. *Lonicera japonica* Thunb.; Naqinezhad 27217 (TUH). Photo by M.R. Joharchi.

شکل ۲- پیچ امین الدوله.

Fig. 2. *Lonicera caprifoliu* L.; Ghahreman & Aghostin 25924 (TUH). Photo by M.R. Joharchi.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.24236330.1399.7.3.7.3]
[DOI: 10.52547/nbr.7.3.363]

تیرهٔ پیچ امین‌الدوله‌ایان (Caprifoliaceae Juss.)

***Lonicera* L., Sp. Pl. 173 (1753).**

سردهٔ پلاخور (پیچ امین‌الدوله، شن، شان، شوند، شونک، شونگ، خانملی).

این سرده به افتخار پزشک و گیاه‌شناس قرن شانزدهم میلادی آلمان Adam Lonitzer [Lonicer] نامگذاری شده‌است (Blakelock, 1980; Soltani, 2012). گونه‌های خودرو از این سرده در ایران در فلورا ایرانیکا شش گونه (Wendelbo, 1965)، در فلور ایران هفت گونه (Khatamsaz, 1995) و با گزارش یک گونه دیگر از ایران (Ghahremaninejad et al., 2009) تاکنون به هشت گونه رسیده است. در کتاب درختان و درختچه‌های ایران (Mozaffarian, 2005) از گونه‌های وارداتی و کاشته شده این سرده نُه گونه یاد شده است که بیشتر آن‌ها در باغ گیاه‌شناسی ملی ایران کاشته شده‌اند.

در رابطه با آرایه‌های مورد بحث این سرده در این نوشتار کلید شناسائی سه گونه پیچنده به شرح ذیل آورده می‌شود.

۱. گل‌ها جفت محوری (گرزن محوری)، سته سیاه *L. japonica* Thunb. .....

+ گل‌ها در گل‌آذین انتهایی یا چرخه‌ای، سته‌ها قرمز یا نارنجی ۲ .....

۲. برگه ها کاملاً جدا از هم، گل‌ها سفید شیری، سپس زردشونده *L. periclymenum* L. .....

+ برگه‌ها در قاعده کاملاً بهم پیوسته، ساقه محصور گل‌ها سفید مایل به زرد، لوله جام گل ارغوانی یا صورتی *L. caprifplium* L. .....

گونه *Lonicera periclymenum* L. تاکنون رسماً از ایران گزارش نشده‌است اما تصاویری از آن در برخی منابع فارسی وجود دارد که به دلیل شباهت ظاهری زیاد، آن را *L. japonica* نامیده‌اند (Mozaffarian, 2015).

نمونهٔ مشاهده‌شده: انگلستان، باکینگهام شیر، ۱۴کیلومتری آیلس‌بری، ۱۱ متر، اول اگوست ۱۹۸۱، یوری ۹۱۵ (اهدائی هرباریوم دانشگاه ردینگ به هرباریوم دانشگاه فردوسی مشهد).

***Lonicera caprifolium* L., Sp. Pl. 173 (1753).**

گونهٔ پیچ امین‌الدوله

درختچه‌ای برگ‌ریز، پیچنده و بالارونده، ساقه‌های جوان توخالی، بدون کرک یا کم‌کرک. برگ‌ها متقابل، بیضوی تا بیضوی پهن، به طول ۲ تا ۱۰ و عرض ۱ تا ۵ سانتی‌متر، نوک‌کند، به‌ندرت نوک‌تیز، در سطح بالایی سبز تیره، در سطح زیرین سبز مایل به آبی یا سبز مات، تقریباً بدون کرک؛ بدون دمبرگ یا با دمبرگی کوتاه، برگ‌های شاخه‌های گل‌دار به‌ویژه برگ‌های زیر گل‌آذین به‌هم پیوسته، یکپارچه شده، تشکیل‌دهنده یک صفحه بیضوی یا مدور. گل‌آذین انتهایی یا چرخه‌ای، بدون دم، با ۴ تا ۱۰ گل. گل‌ها بدون دمگل. فاقد برگک یا برگک‌های کوچک. جام گل به طول ۲ تا ۵ سانتی‌متر. سفید یا سفید مایل به زرد یا مایل به ارغوانی تا صورتی؛ معطر لوله جام‌گل ارغوانی، یک تا یک‌ونیم برابر لب‌های گل، بدون‌کرک یا اندکی کرک‌دار. پرچم‌ها و خامه هم اندازه لب‌های جام، بی‌کرک. سته‌ها دسته‌ای یا منفرد، قرمز یا قرمز- نارنجی.

فصل گل‌دهی: اواخر بهار و اوایل تابستان؛ **فصل میوه‌دهی:** پائیز؛ بومی آلبانی تا رومانی و ترکیه و قفقاز، کاشته‌شده در سایر نقاط. (Khatamsaz, 1995; Browicz, 1976; Chamberlain & Long, 1972; Mozaffarian, 2005)

نمونهٔ مشاهده‌شده: بین کرج و چالوس، ۱۳۵۷، قهرمان و آغوستین ۲۵۹۲۴ (TUH)، کاشته‌شده (شکل ۲).

به‌نظر می‌رسد *L. caprifolium* که بومی جنوب شرق اروپا است در حدود ۱۴۰ سال پیش توسط میرزا علی‌خان امین‌الدوله وزیر دوران قاجار از اروپا وارد ایران شده باشد و در باغ امین‌الدوله که نخستین پارک تهران بوده‌است استقرار یافته باشد و از آن زمان به پیچ امین‌الدوله معروف شده است (Majlesi Koupaei et al., 2013). اما از زمان و چگونگی ورود *L. japonica* به ایران که گیاهی بومی ژاپن، کره و چین است اطلاعی در دست نیست. با توجه به فراگیر بودن کشت آن در ایران و سابقه شناخت مردمی آن به نظر می‌رسد قبل از پیچ امین‌الدوله وارد ایران شده باشد. در فرهنگ معین برای پیچ امین‌الدوله بیان شده‌است: "گل‌هایش سفید و گاهی زرد است و در بهار گل می‌کند، برگ‌هایش مرکب شانه‌ای و شاخه‌های جوانش شکننده است" (Moein, 1992). رنگ گل‌ها و شکنندگی شاخه‌های جوان می‌توانند صفات مشترک *L. caprifolium* و *L. japonica* باشند. اما برگ‌های مرکب شانه‌ای از صفات گونه‌هایی از سرده *Jasminum* هستند. بنابراین جمع این صفات برای پیچ امین‌الدوله در این منبع نمی‌تواند درست باشد.

***Lonicera japonica* Thunb., Syst. Veg., ed. (J.A.Murray). 216 (1784).**

گونهٔ پیچ امین الدوله ژاپنی (پلاخور ژاپنی، شونگ ژاپنی، یاس ژاپنی، یاس، گل یاس)

درختچه‌ای همیشه سبز تا نیمه همیشه سبز، پیچنده، بالارونده، به ارتفاع تا ۱۰ متر، ساقه‌ها توخالی، شاخه‌ها، دمبرگ‌ها و دمگل آذین با کرک‌های پراکنده قهوه‌ای مایل به زرد مخلوط با کرک‌های بلند غده‌دار. دمبرگ‌ها به طول ۳ تا ۸ میلی‌متر؛ برگ‌ها تخم‌مرغی، تخم

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.24236330.1399.7.3.7.3]
[DOI: 10.52547/nbr.7.3.363]

مرغی-مستطیلی یا مستطیلی تا سرنیزه‌ای، به طول ۳ تا ۱۰ و عرض ۱/۵ تا ۵ سانتی‌متر، در جوانی کرک‌دار، سپس بی‌کرک شونده، در قاعده گرد تا نیمه‌قلبی یا گوه‌ای پهن، در حاشیه مژه‌دار گاهی کمی موج‌دار، در بالا نوک تیز تا نوک‌دار شده. گل‌آذین محوری، عموماً در شاخه چه‌های انتهایی با گل‌های بسیار معطر؛ دمگل‌آذین به طول ۲ تا ۴۰ میلی‌متر به سمت انتهای محور کوتاه‌ترشونده؛ برگه‌ها برگ‌مانند، تخم‌مرغی تا بیضوی، به طول ۱ تا ۳ سانتی‌متر؛ برگک‌ها به طول ۱ سانتی‌متر، کرک‌دار. دندانه‌های کاسه سه‌گوش به طول حدود ۲ میلی‌متر، در حاشیه مژه‌دار، در انتها نوک‌تیز، جام گل دولوبه، سفید، زردشونده گاهی در بیرون با ته رنگ ارغوانی و در درون سفید، به طول ۳ تا ۵ سانتی‌متر، با کرک‌های پراکنده مخلوط با کرک‌های دراز غده‌دار در بیرون؛ لوله جام به طول ۱/۵ تا ۳ سانتی‌متر، در قاعده غیرکوهان‌دار؛ لب بالایی با ۴ لوب نامنظم، لوب‌ها به طول ۲ تا ۸ میلی‌متر؛ لب پائینی کاملاً برگشته. ۲ تخمدان مجاور جدا از هم، تخمدان به طول حدود ۲ میلی‌متر، بدون کرک، پرچم‌ها و خامه بدون کرک، تقریباً هم اندازه یا کمی بیرون‌زده از جام گل. سته‌های رسیده سیاه، براق، گرد، به قطر ۶ تا ۷ میلی‌متر؛ دانه قهوه‌ای، تخم‌مرغی یا بیضوی، به طول حدود ۳ میلی‌متر، با حفرات سطحی کم‌عمق.

فصل گل‌دهی: بهار و پائیز؛ **فصل میوه‌دهی:** پائیز.

این گونه دو واریته دارد که واریته *japonica* بومی ژاپن و واریته *chinensis* بومی چین و کره است و هر دو واریته در سایر نقاط به‌صورت کاشته‌شده وجود دارند.

- جام گل سفید، سپس زردشونده ..... var. *japonica*
- جام گل در بیرون ارغوانی، در داخل سفید ..... var. *chinensis* (P.Watson) Baker

نمونه‌های مشاهده‌شده: خراسان رضوی، مشهد، ۱۰۰۰ متر، ۲۶ اردیبهشت ۱۳۶۳، زنگوئی ۱۱۱۰۵ (FUMH)؛ پردیس دانشگاه فردوسی مشهد، ۱۰۲۴ متر، ۱۱ مهر ۱۳۹۷، جوهرچی ۴۶۴۰۸ (FUMH)؛ گیلان، لنگرود، چمخاله، ۲۶- متر، ۲۷ اردیبهشت ۱۳۸۰، نقی‌نژاد ۲۷۲۱۷ (TUH) (شکل ۲).

معمولاً واریته *japonica* بیشتر در ایران کاشته شده است و در کتاب فلور ایران هم صرفاً نامی از *L. japonica* آورده شده‌است که گیاهی کاشته شده در ایران است و توضیح بیشتری داده نشده است (Khatamsaz, 1995).

تیرهٔ زیتونیان (**Oleaceae** Hoffmanns & Link)

۱. گیاهانی درختچه‌ای همیشه سبز، برگ‌ها پایا، شانه‌ای تا شانه‌ای مرکب، گاهی سه‌برگچه‌ای یا کاهش‌یافته به یک برگ اما دمبرگچه مفصل‌دار، گاهی دوجنسی، سفید یا زرد ۲
+ گیاهانی خزان‌دار، برگ‌ها ریزان، ساده، گاهی سه‌تایی، میوه کپسول ... ۳
۲. برگ‌ها متقابل، گل‌ها سفید یا زرد ..... *Jasminum* L.
+ برگ‌ها متناوب، گل‌ها زرد ..... *Chrysojasminum* Banfi
۳. گل‌ها زرد، قبل از برگ‌ها پدیدارشونده ..... *Forsythia* Vahl
+گل‌ها بنفش، سفید، ارغوانی یا قرمز، همزمان یا پس از برگ‌ها پدیدارشونده ..... *Syringa* L.

Chrysojasminum Banfi, Atti Soc. Ital. Sci. Nat. Mus. Civico Storia Nat. Milano 1(1): 4 (2014).

سردهٔ یاسمن زرد

این سرده از سردهٔ *Jasminum* به دلیل داشتن برگ‌های متناوب جدا شده‌است و همه گونه‌های آن دارای گل‌های زرد هستند (Banfi, 2014). از این سرده دو گونه یکی به صورت خودرو و یکی به صورت کاشته شده از ایران گزارش شده‌است (Azadi, 2005).

۱. دندانه‌های کاسه کوتاه‌تر از لوله کاسه، به طول حداکثر تا ۱/۵ میلی‌متر، جام گل به قطر حدود ۱۰ میلی‌متر، برگچه‌ها به طول ۲۰ تا ۶۰ میلی‌متر ..... *C. humile* (L.) Banfi
+ دندانه‌های کاسه حداقل هم‌اندازه لوله کاسه، به طول ۱/۵ میلی‌متر یا بیشتر، جام گل به قطر ۱۲ تا ۱۵ میلی‌متر، برگچه‌ها به طول ۷ تا ۲۰ و گاهی تا ۳۰ میلی‌متر ..... *C. fruticans* (L.) Banfi

Chrysojasminum fruticans (L.) Banfi, Nat. Hist. Sci. 1(1): 4 (2014).

گونهٔ یاسمن زرد (یاسمن البر، یاسمن بری، یاس وحشی، یاس زرد، یاسمین زرد)

این گونه به صورت خودرو در شمال ایران از آذربایجان تا خراسان شمالی گزارش شده‌است (Azadi, 2005).

نمونه‌های مشاهده‌شده: خراسان شمالی، غرب بجنورد، بین چمن‌بید و جوزک، ۱۸۰۰ متر، ۲۵ اردیبهشت ۱۳۶۷، جوهرچی و زنگوئی ۱۶۶۲۵ (FUMH)؛ غرب بجنورد، بین درکِش و هاور، ۱۶۰۰ متر، ۷ تیر ۱۳۷۹، زنگوئی ۳۲۹۵۴ (FUMH)؛ جنوب‌غربی بجنورد، رئین، ۱۴۹۰متر، ۳ اردیبهشت ۱۳۸۵، معماریانی و زنگوئی ۳۷۳۰۲ (FUMH)؛ شمال‌غربی بجنورد، بین عشق‌آباد و دشتک، ۸۷۷ متر،۲۷ فروردین ۱۳۸۷، معماریانی و زنگوئی ۳۹۴۷۸ (FUMH).

Chrysojasminum humile (L.) Banfi, Nat. Hist. Sci. 1 (1): 5 (2004).

گونهٔ یاسمن زرد پاکوتاه (یاسمن پاکوتاه، رازقی پاکوتاه)

این گیاه به صورت خودرودر پاکستان، افغانستان تا چین می‌روید و به‌صورت کاشته‌شده از کرمان، تهران و کرج گزارش شده‌است (Mozaffarian, 2005).

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.24236330.1399.7.3.7.3]
[DOI: 10.52547/nbr.7.3.363]

نمونه مشاهده‌شده: خراسان جنوبی، بیرجند، هریوند، ۱۷۰۰ متر،۲۲ اردیبهشت ۱۳۶۸، جوهرچی و زنگوئی ۱۷۷۱۰ (FUMH)، کاشته‌شده.

Forsythia Vahl, Enum. Pl. Obs. 1: 39 (1804).

گونهٔ یاس زرد

این سرده دارای ۱۱ گونه و ۲ دورگه است. به جز یک گونه که بومی اروپا (آلبانی و مونته‌نگرو) است، بقیه بومی چین، ژاپن و کره هستند. از این سرده فقط یک آرایه دورگه از ایران گزارش شده‌است که به عنوان درختچه زینتی کاشته شده است و در اواخر اسفند و اوائل فروردین به‌گل می‌نشیند و دارای گل‌های فراوان زردرنگ است.

Forsythia* × *intermedia Zabel, Gartenflora 1885: 36 (1885).

این آرایه هیبریدی بین دو گونه *F. suspensa* (Thunb.) Vahl و *F. viridissima* Lindl است (Mozaffarian, 2005).

Jasminum L., Sp. Pl. 7 (1753)**.**

سردهٔ یاسمن

۱. برگ‌ها ساده ..... *J. sambac* (L.) Aiton

+ برگ‌ها مرکب ۲

۲. برگ‌ها سه برگچه‌ای، گل‌ها زرد ۳

+ برگ‌ها شانه‌ای، گل‌ها سفید ۴

۳. برگ‌ها پایا، گل‌ها هم زمان با برگ‌ها پدیدارشونده ..... *J. mesnyi* Hance

+ برگ‌ها خزان‌پذیر، گل‌ها قبل از برگ‌ها پدیدارشونده ..... *J. nudiflorum* Lindel.

۴. گل‌آذین تقریباً چتری، لوله جام گل به طول ۱۵ تا ۱۷ میلی‌متر، لوب‌های جام گل به طول ۹ تا ۱۲ و به عرض ۵ تا ۸ میلی‌متر، برگچه‌ها سبز تیره و نرم ..... *J. officinale* L.

+ گل‌آذین خوشه‌گرزن با پایک‌های گل‌های دیررس هم‌اندازه گل‌های اولیه و مرکزی، لوله جام‌گل به طول ۱۲ تا ۲۳ میلی‌متر، لوب‌های جام گل به طول ۱۵ تا ۲۰ و به عرض ۸ تا ۱۴ میلی‌متر، برگچه‌ها سبز شفاف و چرمی ... *J. grandiflorum* L.

طبق آنچه که در مقدمه آورده شد، اعتقاد بر این است که نام سرده *Jasminum* از واژه ایرانی یاسمن و یا معرب آن یاسمین گرفته شده‌است اما ابن خلف تبریزی معتقد است که از زبان سریانی ماخوذ شده است (Moein, 1979).

Jasminum grandiflorum L., Sp. Pl. ed. 2: 9 (1762).

گونهٔ یاسمن چمپا (یاس چمپا، چنبلی، یاسمین هندی، یاسمین بستانی)

این گیاه در آفریقا از اتیوپی تا روآندا و در آسیا از شبه جزیره عربستان تا پاکستان، هند و چین بصورت خودرو می‌روید (WCSP, 2018) و در ایران به صورت کاشته‌شده از جنوب کشور گزارش شده‌است (Mozaffarian, 2005). گل‌های آن سفید و بزرگتر از گل‌های یاسمن سفید است.

Jasminum officinale L., Sp. Pl. 1: 7 (1753).

گونهٔ یاسمن سفید (یاسمین سفید، یاس سفید، یاس، یاسم، یاسمون، یاسمن، یاسمن جنگلی، یاس گلدانی، ضیان، یاس مازندرانی).

گرچه در کتاب‌های کهن طب سنتی ایران انواع سفید، زرد و بنفش (کبود) یاسمن را ذکر کرده‌اند اما با توجه به پراکندگی وسیع *Jasminum officinale* از مدیترانه گرفته تا شرق آسیا و تأکید بر نوع گل سفید آن محرز می‌شود که این گیاه نزد اطبای یونانی، ایرانی، هندی و چینی کاملاً شناخته شده‌بوده و در پزشکی کاربرد داشته‌است.

این گیاه در ایران به صورت خودرو وجود دارد و از استان‌های اردبیل، گیلان و مازندران گزارش شده‌است و در سایر نقاط کشور نیز کاشته می‌شود (Azadi, 2005; Mozaffarian, 2005).

نمونه‌های مشاهده‌شده: خراسان رضوی، مشهد، ۱۰۰۰ متر، ۱۹ خرداد ۱۳۶۳، رضائی ۱۱۴۲۰ (FUMH)؛ خواف، کوشک سلامی، ۱۰۶۰ متر، ۵ تیر ۱۳۷۲، جوهرچی و زنگوئی ۲۳۴۸۰ (FUMH). نمونه‌ای که درجلد سوم کتاب گیاهان داروئی از خراسان بین مشهد و نیشابور با جمع‌آوری احمد ماهوان گزارش شده‌است به‌صورت کاشته‌شده بوده‌است (Zargari, 1992).

Jasminum nudiflorum Lindl., J. Hort. Soc. London 1: 153 (1846).

گونهٔ یاسمن زمستانی

این گیاه بومی چین است و به صورت کاشته‌شده در سایر نقاط دیده می‌شود. درفضاهای سبز شهرهای ایران به صورت کاشته شده گزارش شده‌است (Mozaffarian, 2005).

Jasminum mesnyi Hance, J. Bot. 20: 37 (1882).

گونهٔ یاسمن چینی

این گیاه بومی چین تا ویتنام است و به عنوان درختچه‌ای زینتی به سایر نقاط برده شده‌است، در فلور عراق به صورت کاشته شده از آن کشور گزارش شده‌است (Critopoulos, 1980).

با توجه به گل‌دهی *J. nudiflorum* قبل از ظهور برگ‌ها و هم‌زمانی گل‌دهی *J. mesnyi* همراه با برگ‌ها به‌نظر می‌رسد نمونه‌های کاشته شده در فضای سبز شهری ایران یا دورگه‌ای

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.24236330.1399.7.3.7.3]
[DOI: 10.52547/nbr.7.3.363]

بین این دو گونه است و یا باید فرمی از *J. nudiflorum* باشد که نیاز به بررسی دارد.

Jasminum sambac (L.) Aiton, Kew 1: 8 (1789).

گونهٔ یاس، یاس رازقی (گل رازقی، یاسمین عربی، سمن، فل)

این گیاه دارای برگ‌های کامل، گل‌های بزرگ و معطر است و بومی بوتان تا هند است، از ایران هم به صورت کاشته شده در مناطق گرم جنوب و گاهی در گلخانه‌های تهران گزارش شده‌است (Mozaffarian, 2005).

Syringa L., Sp. Pl. 9 (1753).

سردهٔ یاس بنفش

- برگ‌ها تخم‌مرغی، تقریباً قلبی تا به یک باره گوه‌ای پهن، گل‌آذین بزرگ به طول ۱۰ تا ۲۰ سانتی‌متر ..... *S. vulgaris* L.
+ برگ‌ها مستطیلی- تخم‌مرغی تا سرنیزه‌ای-مستطیلی، گوه‌ای، اغلب ۳ تا ۷ بخشی، گل‌آذین کوچک، به طول ۵ تا ۸ سانتی‌متر ..... *S. persica* L.

نام این سرده از واژه syringe به معنی چوب توخالی یا نی گرفته شده‌است و درخت پیپ هم به آن گفته شده است (Gledhill, 2002). در فرهنگ فارسی معین ذیل واژه «یاس» آمده‌است: «درختچه‌ای زینتی از تیره زیتونیان که در باغ‌ها کاشته می‌شود و ارتفاعش بین ۲ تا ۳ متر است، برگ‌هایش متقابل و قلبی‌شکل و گل‌هایش دارای یک جام ۴ قسمتی به شکل صلیب است که به یک لوله نسبتاً طویل منتهی می‌شود. اصل این گیاه را از ایران می‌دانند و از اینجا به سایر نقاط دنیا برده شده‌است. گل‌های یاس بسیار معطر و به رنگ قرمز و سفید و یا زرد و بنفش است. شاخه‌های جوان یاس دارای مغز چوبی نرمی است و ممکن است آن‌ها را توخالی کرد و از آن‌ها فلوت ساخت. همچنین ذیل واژه «یاسمن» یاد شده‌است: «درختچه‌ای از تیره زیتونیان با گونه‌های برافراشته و بالارونده است و به علت معطر بودن چوب آن از شاخه‌های جوان یاسمن سفید پیپ می‌سازند.» (Moein, 1992). ویژگی‌های یادشده در این منبع برای «یاس» و ساخت پیپ از «یاسمن سفید» در حقیقت اشاره به یاس بنفش دارد. همچنین این نقل قول که این گیاه از ایران به سایر نقاط برده شده‌است نیز درست نیست، زیرا نخستین بار لینه گیاه‌شناس سوئدی *Syringa persica* L. را به صورت مشکوک از ایران گزارش کرده‌است، همچنین بواسیه آن را از رویشگاهی نامعلوم در ایران ذکر کرده‌است (Azadi, 2005). از طرفی طبق گزارش فلور پاکستان منشاء این گونه احتمالاً در مسیر جاده ابریشم بوده است و فقط کاشته شده آن از ایران و افغانستان گزارش شده‌است که به صورت خودرو تاکنون دیده نشده‌است (Grohmann, 1974).

لذا احتمالا بنابر همین گزارش‌های مشکوک و غیرموثق بوده‌است که در فرهنگ فارسی معین چنین نظری ابراز شده است.

Syringa persica L., Sp. Pl. 9 (1753).

Syn.: *S. laciniata* Miller, *S. afghanica* Schneid., *S. capitata* J.F.Gmelin, *S. angustifolia* Salisb., *Lilac persica* Lam.

گونهٔ یاس بنفش ایرانی (یاس ایرانی، لیلک پارسی)

درختچه‌ای برافراشته، برگ‌ها سرنیزه‌ای تا تخم‌مرغی، به طول ۲۰ تا ۶۰ و عرض ۱/۵ تا ۸ میلی‌متر، غالباً شانه‌ای بریده (با ۳ تا ۹ بریدگی)، در قاعده گوه‌ای؛ دمبرگ به طول ۶ میلی‌متر. گل‌آذین خوشه مرکب، بدون کرک؛ برگه‌ها سرنیزه‌ای تا خطی، به طول ۱/۲۵ تا ۳ میلی‌متر معمولاً نامشخص؛ دمگل‌ها به طول ۲ تا ۵ میلی‌متر. کاسه گل به طول ۳ میلی‌متر، دندانه‌ها مثلثی کوتاه، جام گل بنفش، سفید، لوله جام به طول ۶ میلی‌متر، لوب‌های جام به طول ۵ میلی‌متر. کپسول به طول ۸ تا ۱۲/۵ و عرض ۳ میلی‌متر، استوانه‌ای با ۴ رگه، بومی شمال کشمیر، غرب چین و شرق افغانستان، کاشته شده در سایر مناطق (Alam, 2011).

گرچه برخی معتقدند که *S. persica* گیاهی دورگه و عقیم ناشی از والدین خود یعنی *S. afghanicum* و *S. laciniata* است (Azadi, 2005). اما منابع جدید آن را گونه‌ای معتبر و مستقل دانسته‌اند و گونه‌های والد را مترادف آن قرار داده‌اند (The Plant List, 2018).

S. vulgaris L., Sp. Pl. 9 (1753).

گونهٔ یاس بنفش (یاس خوشه‌ای، یاس شیروانی، یاس کبود، نیلج، لیلج)

این گیاه بومی جنوب شرق اروپا است که در بقیه نقاط به صورت کاشته شده وجود دارد (WCSP, 2018).

در کتاب تحفه حکیم مومن (Rahimi et al., 2007) در معرفی انواع یاسمن از قول امین‌الدوله به یاسمین ارغوانی رنگ هم اشاره شده‌است که منظور همین یاس بنفش است. البته امین‌الدوله نام برده‌شده در این منبع در حقیقت ابن تلمیذ طبیب و دانشمند عراقی است که با میرزا علی‌خان امین‌الدوله موسس باغ امین‌الدوله تهران تفاوت دارد.

نتیجه‌گیری

در نتیجه‌گیری نهایی اسامی فارسی صحیح گیاهان مورد بحث در جدول ۴ ارائه شده است.

این پژوهش سه دستاورد داشته‌است که عبارتند از: ۱- واژه یاس در دوران معاصر بیشتر در زبان و ادبیات فارسی رایج شده‌است و پیش از آن کمتر دیده می‌شود. و به جای آن از

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.24236330.1399.7.3.7.3]
[DOI: 10.52547/nbr.7.3.363]

واژه‌های یاسمن یا یاسمین استفاده می‌شده‌است؛ ۲- گیاهی را که هم اکنون برخی به نام یاس یا گل‌یاس می‌شناسند درحقیقت پیچ امین الدوله ژاپنی با نام علمی *Lonicera japonica* است و با پیچ امین‌الدوله (*L. caprifolium*) متفاوت است؛ ۳- سرده *Chrysojasminum* که به‌تازگی از سرده *Jasminum* جدا شده‌است با این نوشتار برای نخستین بار به سرده‌های فلور ایران اضافه می‌شود.

سپاسگزاری

نگارندگان مراتب قدردانی خود را از خانم دکتر فریده عطار برای در اختیار گذاردن نمونه‌های هرباریوم مرکزی ایران (TUH) ابراز می‌دارند. همچنین از آقای دکتر فرشید معماریانی، خانم دکتر لیلا سمیعی و خانم مریم بهروزیان برای راهنمایی‌های ارزنده و بازخوانی و اصلاح برخی نکات متن مقاله سپاسگزارند. نگارندگان از داوران مقاله که نکات ارزنده بسیار را برای ارتقای سطح مقاله متذکر گردیده‌اند تشکر می‌نمایند.

جدول ۴- نام‌های فارسی و علمی یاس‌ها و یاسمن‌های ایران

Table 4. Persian and Scientific names of Yass and Yassaman in Iran.

نام فارسی	نام علمی
یاسمن زرد	*Chrysojasminum fruticans* (L.) Banfi
یاسمن زرد پاکوتاه	*Chrysojasminum humile* (L.) Banfi
یاس زرد	*Forsythia* × *intermedia* Zabel
یاسمن چمپا، یاس چمپا	*Jasminum grandiflorum* L.
یاسمن سفید، یاس سفید	*Jasminum officinale* L.
رازقی، یاس رازقی	*Jasminum sambac* (L.) Aiton
پیچ امین الدوله	*Lonicera caprifolium* L.
پیچ امین الدوله ژاپنی	*Lonicera japonica* Thunb.
یاس بنفش ایرانی	*Syringa persica* L.
یاس بنفش	*Syringa vulgaris* L.

REFERENCES

Akhter, R. 1986. *Lonicera* L. (Caprifoliaceae). *In*: Nasir, E. & Ali, S.I. (eds.). Flora of Pakistan, vol. 174. Pakistan, Agriculture Research Council, Islamabad. pp: 11-12.

Alam, M. 2011. Trees and shrubs of Afghanistan, A dendrological guide. Rossolis, Lausanne. pp: 280-287.

Bahmanyar, A. (ed.). 2010. Al-Abniyah a Haqayeq al-Adwiyah (Basic of Realities of Drugs) written by Al-HerawiHeravi, A.M. (In Arabic). 2ed edition. University of Tehran Press, Tehran. pp: 346. (In Persian).

Shams Ardekani, M.R. Rahimi, R. & Farjadmand, F. (eds.). 2017. Makhzan al-Adwiyah (Drug Treasure) Written by Aqili Alawi Khorasani Shirazi, S.M.H (In Arabic). 3rd edition. Choogan Publichers, Tehran. pp: 815. (In Persian).

Azadi, R. 2005. Oleaceae. *In*: Assadi et al. (eds.). Flora of Iran, No. 48. RIFR. Tehran. pp: 4-5 & 27-32.

Banfi, E. 2014. *Chrysojasminum*, a new genus for *Jasminum* sect. *alternifolia* (Oleaceae; Jasmineae). Nat. Hist. Sci. 1: 3-6.

Kasani, A. Sotoodeh, M. & Afshar, I. (eds.). 1973. Al-Saydanah fi al-Tibb (Book of pharmacy), written by Biruni, A.R. (In Arabic). Supreme Council of Culture and Art, Tehran. p: 1031. (In Persian).

Blakelock, R.A. 1980. *Lonicera* L. (Caprifoliaceae). *In*: Townsend, C.C. (ed.). Flora of Iraq, vol. 4. Ministry of Agriculture and Agrarian Reform Republic of Iraq. Baghdad. pp: 13-19.

Browicz, K. 1976. *Lonicera* L. (Caprifoliaceae). *In*: Tutin, T.G. et al. (eds.). Flora Europaea, vol. 4. Cambridge University Press. London. pp: 45-48.

Chamberlain, D.F. & Long, D. 1972. *Lonicera* L. (Caprifoliaceae). *In*: Davis, P.H. (ed.). Flora of Turkey and the East Aegean Islands, vol. 4. Edinburgh University Press. Edinburgh. pp: 544-550.

Chang, M-Ch., Qiu, L-Q. & Green, P.S. 1996. Oleaceae. *In:* Flora of China, vol. 17. Published at www. efloras.org (accessed Dec. 2018). pp: 272-319.

Critopoulos, P. 1980. *Jasminum* L. & *Syringa* L. (Oleaceae). *In*: Townsend, C.C. (ed.). Flora of Iraq, vol. 4. Ministry of Agriculture and Agrarian Reform Republic of Iraq. Baghdad. pp: 513-521.

do Amaral Franco, J. & do Rocha Afonso, M. 1972. *Jasminum* L. (Oleaceae). *In*: Tutin, T.G. et al. (eds.). Flora Europaea, vol. 3. Cambridge University Press. London. pp: 52-53.

Moein, M. (ed.). 1979. Borhan-e Qate written by Ibn-e Khalaf Tabrizi, M.H. (In Arabic). vol. 4. Amir Kabir Publishing Co. Tehran. p: 2418. (In Persian).

Faravashi, B. 1979. Pahlavi Persian dictionary. Iranian Culture Foundation, Tehran. p: 646.

Ghahreman, A. 1994. Cormophytes to Iran, vol. 3. Iran University Press. Tehran. pp: 75-86.

Ghahreman, A. & Okhovvat, A.R. 2010. Matching the old description of medicinal plants with the scientific ones. University of Tehran Press. Tehran. pp: 513- 514.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.24236330.1399.7.3.7.3]
[DOI: 10.52547/nbr.7.3.363]

Ghahremaninejad, F., Ezazi, A. & Attar, F. 2009. A new record for the flora of Iran: *Lonicera microphylla* willd. ex Roem. & Schultes (Caprifoliaceae)**.** Iranian Journal of Botany 15: 157-158.

Gledhill, D. 2002. The names of plants. 3rd edition. Cambridge University Press. New York. pp: 170, 184, 280.

Gol-e Golab, H. 1961. Gia. Tehran University Press. Tehran. pp: 140.

Grami, B. 2010. Flowers and plants in a thousand years of Persian poetry. 2nd edition. Sokhan Publishing Co. Tehran. p: 508

Grohmann, F. 1974. Oleaceae. *In:* Nasir, E. & Ali, S.I. (eds.). Flora of Pakistan, vol. 59. Feroz Sons Ltd. Rawalpindi. 27 pp.

Sharafkandi, A. 2000. Al-Qanun fi al–Tibb (The Canon of Medicine) written by Ibn Sina, A.A. (In Arabic). 10th edition, vol. 2. Soroush Press. Tehran. pp: 178. (In Persian).

Emami, S.A. Javadi, B. & Shams Ardekani, M.R. (eds.). 2017. Zakhireh Kharazmshahi (The treasure of Kharazmshahi: Simple and compound drags) written by Jorjani, S.E. (In Arabic). Mashhad University of Medical Sciences. Mashhad. pp: 546. (In Persian).

Karimi, H. 1995. Plants of Iran. Iran University Press. Tehran. pp: 196, 197, 209.

Karimi, H. 2002. A dictionary of Iran's vegetation plants, vol. 1. Parcham Publication. Tehran. pp: 427, 428, 465.

Karimi, H. 2005. A dictionary of Iran's vegetation plants, vol. 2. Parcham Publication. Tehran. p: 284.

Karimi, H. 2006. A dictionary of Iran's vegetation plants, vol. 3. Parcham Publication. Tehran. pp: 179-181, 201.

Karimi, H. 2009. A dictionary of Iranian vegetation (Plants), vol. 10. Agriculture Science of Iran Press. Tehran. pp: 457-460, 522-524.

Khalighi, A. 2003. Floriculture. 8th edition. Roozbehan Press. Tehran. p: 304.

Khatamsaz, M. 1995. *Lonicera* L., Caprifoliaceae. *In*: Assadi et al. (eds.). Flora of Iran, No. 13. RIFR. Tehran. pp: 10-28.

Majlesi Koupaei, A., Ansari, M., Bemanian, M. & Fakhar Tehrani, F. 2013**.** Features of earliest park in Tehran, Amin-o-Dolleh park. *In*: The Scientific Journal of Nrc. For Art, Architecture & Urbanism 10: 99-112.

Mirheydar, H. 1994a. Maaref-e Giahi, vol. 5. Islamic Culture Press. Tehran. pp: 308-314.

Mirheydar, H. 1994b. Maaref-e Giahi, vol. 7. Islamic Culture Press. Tehran. pp: 103-109.

Moein, M. 1992a. A Persian dictionary. 8th edition, vol. 1. Amir Kabir Publishing Co. Tehran. p: 869.

Moein, M. 1992b. A Persian dictionary. 8th edition, vol. 4. Amir Kabir Publishing Co. Tehran. pp: 5243-5245.

Rahimi, R., Shams Ardekani, M.R. & Farjadmand, F. (eds.). 2007. Tohfata al-Momenin (Hakim Momen's gift) written by Momen, S.M. (In Arabic). Sepehr Press. Tehran. pp: 438, 654, 656. (In Persian).

Mozaffarian, V. 2000. Plant taxonomy. 2nd edition, vol. 2. Amir Kabir Publishing Co. Tehran. p: 439.

Mozaffarian, V. 2003. A dictionary of Iranian plants names. 3rd edition. Farhang Moaser Publisher, Tehran. p: 294.

Mozaffarian, V. 2005. Trees and shrubs of Iran. Farhang Moaser Publisher. Tehran. pp: 453, 479.

Mozaffarian, V. 2015. Identification of medicinal and aromatic plants of Iran. Farhang Moaser Publisher Tehran. pp: 128, 129, 742-754.

Murray, E. 1968. Oleaceae. *In*: Rechinger, K.H. (ed.). Flora Iranica, No. 52: 1-11. Akademische Druck-u. Verlagsanstalt, Graz.

Parsa, A. 1946. Darou Nameh. Danesh Press. Tehran. pp. 107.

Parsa, A. 1960. Flora de I' Iran, no. 8. University of Tehran Press. Tehran. pp: 102, 114.

Parto, A. 1998. Vazhe Yab (A dictionary of Persian equivalents foreign words.). 2nd edition, vol. 3. Asatir Press. Tehran. p: 2167.

Poyarkova, A.I. 2000. *Lonicera* L. **(**Caprifoliaceae). *In*: Schischkin, B.K. (ed.). Flora of the U.S.S.R., vol. 23. Bishen Singh Mahendra Pal Singh & Koeltz Scientific Books. Frankfurt. pp: 560-580.

Sabeti, H. 1976. Forests, trees and shrubs of Iran. Ministry of Agriculture and Natural Resources. Tehran. pp: 410-413, 442-450, 720, 721.

Soltani, A. 2004. Encyclopedia of traditional medicine dictionary of medicinal plants, 2nd edition, vol. 3. Iran University of Medical Sciences. Tehran. pp: 311-315.

Soltani, A. 2005. Encyclopedia of traditional medicine, medical plants. 2nd edition, vol. 3. Arjmand Press. Tehran. pp: 459-468.

Soltani, A. 2012a. Encyclopedia of traditional medicine (Dictionary of medicinal plants), vol. 4. Andisheh Avar Press. Tehran. pp: 100- 102.

Soltani, A. 2012b. Encyclopedia of traditional medicine, medicinal plants, vol. 4. Andisheh Avar Press. Tehran. pp: 141-143.

The International Plant Names Index. [Continuously updated]. www.ipni.org (accessed 20 Des. 2018).

The Plant List. [Continuously updated]. Version 1.1. www.theplantlist.org (accessed 20 Des. 2018).

Vasilev, V.N. 1952. Oleaceae *In*: Shishkin, B.K. & Bobrov, E.G. (eds.). Flora of the U.S.S.R., vol. 18. Izdatel'stov Academii Nauk SSSR Moskva. pp: 483-525.

Wendelbo, P. 1965. Caprifoliaceae. *In*: Rechinger, K.H. (ed.). Flora Iranica, no. 10. Akademische Druk-u. Verlagsanatalt, Graz. pp: 4-16.

World Checklist of Selection Plants Families (WCSP). [Continuously updated]. Kew.org (accessed 20 Dec. 2018).

Yaltirik, K. F. 1978. *Jasminum* L. *In*: Davis, P.H. (ed.). Flora of Turkey and the East Aegean Islands, vol. 6. Edinburgh University Press. Edinburgh. pp: 145-146.

Yang, Q., Landrein, S., Osbome, J. & Borosova, R. 2011. *Lonicera* L. *In:* Flora of China, vol. 19. Published on the Internet www. efloras.org (accessed Dec. 2018). pp: 620,621, 637.

Zahedi, E. 1959. Botanical dictionary. University of Tehran Press. p: 102.

Zargari, A. 1962. Plants identification methods, vol. 3. Amir Kabir Publishing Co. Tehran. pp: 30-37, 181, 182.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-02]
[DOR: 20.1001.1.24236330.1399.7.3.7.3]
[DOI: 10.52547/nbr.7.3.363]

Zargari, A. 1991.Medicinal plants. 5th edition, vol. 2. Tehran University Press. Tehran. pp: 663-665.

Zargari, A. 1992. Medicinal plants. 5th edition, vol. 3. Tehran University Press. Tehran. pp: 343-349.

*****

How to cite this article:

Joharchi, M.R. & Nasseh, Y. 2020. *Lonicera japonica*, a neglected plant in Persian botanical literature with a review on "Yass" and "Yassaman" in Iran. Nova Bioloica Reperta 7: 363-373. (In Persian).

جوهرچی، م.ر. و ناصح، ی. ۱۳۹۹. لونیسرا جاپونیکا، گیاهی نادیده انگاشته شده در منابع گیاه‌شناسی فارسی و بازنگری یاس‌ها و یاسمن‌های ایران. یافته‌های نوین در علوم زیستی ۷: ۳۷۳-۳۶۳.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-11-02]

[DOR: 20.1001.1.24236330.1399.7.3.7.3]

[DOI: 10.52547/nbr.7.3.363]